

แนวคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม - วัฒนธรรม
ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ในมติชนสุดสัปดาห์

นายชัยณรงค์ บุญฤทธิ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-1160-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NIDHI AEUSRIVONGSE'S CRITICAL VIEWPOINTS IN MATICHON WEEKLY MAGAZINE
ON POLITICS, ECONOMICS AND SOCIO - CULTURES

Mr. Chainarong Boonrit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-1160-1

ชัยณรงค์ บุญฤทธิ์ : แนวคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม ของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในมติชนสุดสัปดาห์ (NIDHI AEUSRIVONGSE'S CRITICAL VIEWPOINTS IN MATICHON WEEKLY MAGAZINE ON POLITICS, ECONOMICS AND SOCIO-CULTURES) อ.ที่ปรึกษา: อ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล: 420 หน้า ISBN : 974-03-1160-1

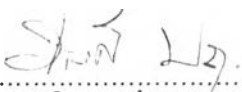
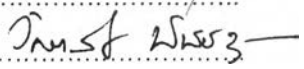
การวิจัยเรื่อง “แนวคิดเชิงวิพากษ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ในมติชนสุดสัปดาห์” นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเชิงวิพากษ์ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่มีต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม-วัฒนธรรม จากบทความประจำของเขาในมติชนสุดสัปดาห์ ตั้งแต่ฉบับที่ 679 วันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ.2536 จนถึงฉบับที่ 1114 วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2544 จำนวน 413 บท

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดของ 5 นักคิดชั้นนำของไทย ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน แนวคิดบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน แนวคิดการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน หลักจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชน และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการอภิปรายเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า บทความของนิธิที่แสดงแนวคิดเชิงวิพากษ์ทางด้านสังคม-วัฒนธรรม นั้น มีปริมาณมากที่สุดถึงร้อยละ 62.47 ของจำนวนบทความทั้งหมดที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ โดยมีประเด็นการวิพากษ์ที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา พุทธศาสนา ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ สำหรับบทความที่มีเนื้อหาทางการเมืองนั้นนิธิเสนอมากเป็นอันดับที่สองคิดเป็นร้อยละ 26.63 โดยมีประเด็นการวิพากษ์ที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ระบบราชการไทย ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย ส่วนบทความของนิธิที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ บทความที่แสดงแนวคิดเชิงวิพากษ์ทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งมีเพียงร้อยละ 10.90 โดยมีประเด็นการวิพากษ์ที่น่าสนใจเกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของไทย การท่องเที่ยวในประเทศไทย วิกฤติเศรษฐกิจในไทย ฯลฯ

บทบาทที่โดดเด่นของนิธิในฐานะคอลัมนิสต์คือ การนำเสนอความคิดเห็นต่อเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหาต่างๆ ได้อย่างเฉียบคมลึกซึ้ง อีกทั้งเนื้อหาในบทความของเขายังได้ให้ความรู้ด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบแก่ผู้อ่าน ซึ่งถือว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของระบบการศึกษาแก่ผู้คนในสังคมไทย และที่สำคัญการนำเสนอบทความของนิธินั้น แสดงให้เห็นถึงสำนึกรับผิดชอบของเขามีต่อสังคมได้เป็นอย่างดี

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4185068028 : Major JOURNALISM

Key word : NIDHI AEUSRIVONGSE / COLUMNIST / MATICHON WEEKLY MAGAZINE

CHAINARONG BOONRIT ; NIDHI AEUSRIVONGSE'S CRITICAL VIEWPOINTS IN
MATICHON WEEKLY MAGAZINE ON POLITICS, ECONOMICS AND SOCIO – CULTURES.

THESIS ADVISOR ; WILASINEE PHIPHITKUL, Ph.D., 420 pp. ISBN : 974-03-1160-1

The objective of this research is to study Nidhi Aeusrivongse's critical viewpoints on political, economic and socio – cultural issues which were expressed in his articles in the 'Nidhi Aeusrivongse' column in Matchon Weekly Magazine. The selected articles were published during August 1993 to December 2001, totally 413 articles.

This research employed qualitative and quantitative approaches. This research applied the concepts of 5 leading thinkers of Thailand for its analytical framework, as well as four theories of the press, the concepts of the social roles of mass media, the concept of communication for strengthening community, the ethics of mass communicators and data collected from interviews and discussion.

This research found that 62.4 per cent of the articles mostly concerned with socio – culture which the main theme is about education, Buddhism, value, art & cultures and so on. The next is 26.63 per cent of the articles covered politics which are the criticism of politicians, bureaucracy, democracy and so on. Only 10.90 per cent of the articles referred to economics mostly dealt with capitalism, tourism in Thailand, Thai economic crisis and so on.

As communicator, one of his most outstanding roles is presenting his sharp critical viewpoints. The contents had also proposed various fields of knowledge which are systematically related. This is a method of contributing knowledge to readers rather than they gain from in-school education. In addition, his articles reflected his responsibility to the society.

Department.....Journalism.....Student's signature.....*C. Boonrit*
Field of studyJournalism.....Advisor's signature.....*W. Phiphitkul*
Academic year.....2001.....Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่ออาจารย์ ดร.วิลาสินี พิพิธกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เศษประทีป (รองศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นี้ในตอนแรก แต่ด้วยปัญหาด้านสุขภาพของท่าน จึงได้มีการเปลี่ยนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาเป็นอาจารย์ ดร.วิลาสินี แทนในภายหลัง) ที่มีส่วนสำคัญช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงในที่สุด รวมทั้งต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงเช่นกันต่อมารดาของผู้วิจัยที่คอยให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องขอใช้โอกาสนี้แสดงความรู้สึกซาบซึ้งใจในความช่วยเหลือและกำลังใจที่ผู้วิจัยได้รับจากคุณจรรยา แซ่อึ้ง คุณธวัชชัย จารนัย และคุณพรรัตน์ ทองพูล ถ้าขาดบุคคลทั้งสามนี้โดยเฉพาะคุณจรรยา การทำงานของผู้วิจัยคงจะเกิดความติดขัดมากกว่าที่ผ่านมามากหลายเท่า

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณพร้อมกับขอโทษอาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ เอาไว้ ณ ที่นี้ด้วย ที่ต้องขอบพระคุณก็เพราะงานเขียนของท่านได้ช่วยลดความเขลาของผู้วิจัยลงไปเป็นอย่างมาก ส่วนที่ต้องขอโทษนั้นเป็นเพราะงานวิจัยนี้ยังเข้าถึงความเขียบคมลึกซึ้งในงานเขียนของท่านได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุสำคัญมาจากสติปัญญาและความสามารถอันจำกัดของผู้วิจัยนั่นเอง

สารบัญ

	หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ	
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ	
สารบัญ.....	ช	
สารบัญตาราง.....	ญ	
บทที่		
1 บทนำ		
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1	
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7	
ปัญหาคำถามวิจัย	7	
ขอบเขตของการวิจัย	7	
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8	
นิยามศัพท์	8	
2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....		10
แนวคิดของ 5 นักคิดชั้นนำ	10	
สรุปแนวคิดของ 5 นักคิดชั้นนำ	20	
ทฤษฎีและแนวคิดด้านสื่อสารมวลชน	25	
- ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐานของสื่อมวลชน	25	
- แนวคิดบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน	29	
- แนวคิดการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง.....	31	
- หลักจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชน	32	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33	
3 ระเบียบวิธีวิจัย		37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37	
วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล	38	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 นิธิ เอียวศรีวงศ์: ชีวประวัติและประสบการณ์	40
ลำดับเหตุการณ์สำคัญและเกียรติประวัติในชีวิตของนิธิเอียวศรีวงศ์.....	50
สรุป	52
5 ผลการวิจัย	57
ปี 2536	59
ปี 2537	75
ปี 2538	98
ปี 2539	126
ปี 2540	156
ปี 2541	189
ปี 2542	228
ปี 2543	266
ปี 2544	303
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	350
สรุปแนวคิดเชิงวิพากษ์ในมติชนสุดสัปดาห์ของนิธิ เอียวศรีวงศ์	350
- ด้านการเมือง	350
- ด้านเศรษฐกิจ	356
- ด้านสังคม – วัฒนธรรม	361
ปัจจัยที่มีผลต่อแนวคิดเชิงวิพากษ์ของนิธิ	370
- บริบททางด้านการเมือง.....	370
- บริบททางด้านเศรษฐกิจ.....	377
- บริบททางด้านสังคม – วัฒนธรรม.....	379
- ภูมิหลังและประสบการณ์.....	385
นิเทศศาสตร์กับแนวคิดเชิงวิพากษ์ของนิธิ เอียวศรีวงศ์	387
นิธิ เอียวศรีวงศ์ กับบทบาทคอลัมนิสต์	391
นิธิ เอียวศรีวงศ์ ในทัศนะโดยสรุปของผู้วิจัย	404
ข้อเสนอแนะ.....	406

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	407
ภาคผนวก.....	410
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	420

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
ตารางที่ 1	จำแนกความถี่ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม – วัฒนธรรม ในภาพรวมตั้งแต่ปี 2536 – 2544.....	58
ตารางที่ 2	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2536.....	64
ตารางที่ 3	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2536.....	69
ตารางที่ 4	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2537.....	79
ตารางที่ 5	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2537.....	84
ตารางที่ 6	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2537.....	87
ตารางที่ 7	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2538.....	103
ตารางที่ 8	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2538.....	111
ตารางที่ 9	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2538.....	113
ตารางที่ 10	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2539.....	131
ตารางที่ 11	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2539.....	140
ตารางที่ 12	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2539.....	143
ตารางที่ 13	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2540.....	160
ตารางที่ 14	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2540.....	168
ตารางที่ 15	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2540.....	178
ตารางที่ 16	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2541.....	194
ตารางที่ 17	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2541.....	202
ตารางที่ 18	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2541.....	206
ตารางที่ 19	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2542.....	234
ตารางที่ 20	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2542.....	240
ตารางที่ 21	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2542.....	247
ตารางที่ 22	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2543.....	272
ตารางที่ 23	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2543.....	285
ตารางที่ 24	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2543.....	287
ตารางที่ 25	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางการเมือง ปี 2544.....	312
ตารางที่ 26	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ ปี 2544.....	325
ตารางที่ 27	จำแนกความถี่ของเนื้อหาทางด้านสังคม – วัฒนธรรม ปี 2544.....	329